

Tractatvs De Sacramentis Et Censvris

Hurtado, Gaspar

Moretus, 1633

Dispytatio VI. De contritione peccatorum requisita ad effectum & ad
valorem Sacramenti Pœnitentiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94788](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94788)

salua consistere, attentâ virtute Sacramentali ipsorum verborum, quam habent ex superaddita institutione Christi, & attento effectu Sacramentali ipsorum. Quia dicta verba ex institutione Christi, tamquam pars essentialis formalis completiva Sacramenti Pœnitentiæ, simul cum contritione & confessione pœnitentis præsuppositis, conferunt, quantum est ex se, gratiam ex se remittentem peccata saltem quoad culpam, etiam si aliquando per accidens non remittant illa in actu secundo, quando præsupponuntur remissa; minister ergo absolutionis, præsuppositis sufficiente contritione & legitima confessione pœnitentis, verè profert & dicit, *Ego quantum est ex me seu quantum ad me attinet, remitto tibi peccata tua quoad culpam, & te ab eis libero quoad eam*, quia ipse suis verbis, ut institutus à Christo, confert pœnitenti gratiam quantum est ex ipsa remittentem peccata, quo minister verificat sensum & significatum dictorum verborum. Et in hoc sensu potest habere locum expositio S. Thomæ, & etiam expositio Suarez, quia scilicet minister efficit completivè Sacramentum, & confert gratiam Sacramentalem, quibus dicta

significatio verborum verificatur; & non quia dicta verba significant collationem Sacramenti absolutionis, nec gratiam remissionem.

Verba ergo absolutionis, *Ego te absolvo à peccatis tuis*, significatione verbali, quam habent ex hominum institutione, significant remissionem ipsam peccatorum saltem quantum ad culpam, & eam totaliter & sufficienter significant; significatione verò Sacramentali, quam habent ex superaddita institutione Christi, immediatè significant (sicut & conferunt) gratiam remissionem peccatorum, ratione cuius verificantur dicta verba quoad significationem verbalem, quam habent ex institutione hominum, quia ratione talis gratiæ & mediante ipsa verificatur, quod minister absolvens quantum est ex se remittat peccata, & ab eis liberet. Hæc tamen significatio Sacramentalis indivisibiliter convenit absolutioni Sacerdotis, & contritioni & confessioni pœnitentis simul sumptis, & non soli absolutioni, & in illis tribus sic sumptis est indivisibiliter (ea proportionem qua anima rationalis est indivisibiliter tota in omnibus partibus corporis) & non in solâ absolutione.

DISPUTATIO VI.

De contritione peccatorum requisita ad effectum & ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ.

NOMINE contritionis intelligimus displicentiam peccati, prout abstrahit sub disunctione à displicentia pura, quæ non est formaliter dolor, sed radix illius; & à displicentia dolorosa, orta ex dicta pura displicentia: intelligimus enim unam vel alteram sub disunctione, quia ad effectum, & ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ eodem modo sufficit aut non sufficit una & altera, & utraque potest appellari dolor, quia prior est radicaliter dolor, & posterior est dolor formaliter; & nomine contritionis intelligimus contritionem sub disunctione, abstrahentem à perfecta & ab imperfecta, unam videlicet vel alteram sub disunctione.

DIFFICULTAS I.

Utrum ad effectum pœnitentiæ percipiendum requiratur aliqua contritio.

SUPPONIMUS (in quo conveniunt Doctores) ad effectum Sacramenti Pœnitentiæ percipiendum, gratiam videlicet Sacramentalem remissionem peccatorum, requiri in pœnitente intentionem seu voluntatem suscipiendi hoc Sacramentum, quia ex institutione Christi requiritur ad valorem seu essentiam Sacramenti, non tamquam partem supra quam cadat absolutio, sed tamquam quid præuium ad ipsam essentiam: absque essentia autem seu valore Sacramenti nequit percipi fructus illius, quia iste causatur, ab ipso Sacramento essentialiter perfecto.

Hoc supposito, difficultas est, An præter intentionem suscipiendi Sacramentum pœnitentiæ

requiratur aliqua expressa contritio ad percipiendum fructum seu effectum huius Sacramenti.

Silvester v. *Confessio* 1. q. 21. Rosella v. *Confessio* 1. s. 4. & Angelus v. *Confessio* 1. num. 27. docent, ad id sufficere intentionem suscipiendi Sacramentum ipsum, & non esse necessariam aliquam expressam contritionem seu displicentiam, quia intentio suscipiendi Sacramentum Pœnitentiæ, est quædam virtualis contritio, & displicentia peccatorum, quæ ad id sufficiens videtur.

Suarez verò d. 26. sect. 1. Vasquez q. 92. art. 1. dub. 1. Egidius disp. 4. dub. 5. & communiter Doctores docent, ad id non sufficere voluntatem suscipiendi Sacramentum Pœnitentiæ, sed necessariam esse aliquam expressam contritionem, seu displicentiam peccatorum: quod aperte constat ex Decreto Eugenij IV. & ex Tridentino sess. 14. cap. 4. dum dicunt, contritionem (quam asserunt esse dolorem, & Tridentinum addit, & detestationem) esse partem Sacramenti Pœnitentiæ, & ut ex contextu constat, absque dubio loquuntur de contritione expressa, & de expresso dolore: est autem contritio, ut diximus Disputatione 1. v. Difficultate 1. pars essentialis, & requisita ad essentiam Sacramenti Pœnitentiæ; ergo contritio expressa etiam est requisita ad percipiendum effectum huius Sacramenti, quia non causatur nisi ab ipso Sacramento essentialiter perfecto. Requiri autem ad effectum huius Sacramenti non solum ut partem, sed etiam ut dispositionem, satis significat Tridentinum dicto c. 4. ad finem.

Vnde post Decretum Eugenij IV. & post Tridentinum, opinio adversariorum non est satis tuta.

DIFFICULTAS II.

Vtrum ad effectum Sacramenti Pœnitentie sufficiat contritio imperfecta.

Magister.
Bonavent.
Gabriel.
Mator.
Marsilius.
Hugo Vict.
Richardus
de S. Vict.
Medina.

Magister, Bonaventura, Gabriel & Mator in 4. distinct. 18. Marsilius quæst. 12. art. 2. Hugo de S. Victore in Summa Tractatu 5. cap. 11. Richardus de S. Victore Tract. de Potestate ligandi & soluendi, cap. 12. & Medina Cod. de Confessione quæst. 38. docent, ad effectum Sacramenti Pœnitentie percipiendam præ requisitam esse contritionem perfectam, & non sufficere contritionem imperfectam, quæ dicitur attritio. Primum, quia peccator prius uiuificatur à Deo, quam absoluitur à Sacerdote, ut indicare videntur Gregorius, Chrysostomus, & Augustinus, quos retulimus Disp. v. Diffic. 11. ergo ad absolutionem præsupponi debet contritio perfecta, per quam peccator uiuificetur & iustificetur; ergo etiam debet præsupponi ad percipiendum effectum Sacramenti Pœnitentie, qui absque absolutione non percipitur. Secundum, quia confessio est peccatorum prout sunt offensa Dei; ergo etiam contritio debet esse peccatorum prout sunt offensa Dei, quia debet conformari & proportionari confessioni; contritio autem peccatorum prout sunt offensa Dei, est contritio perfecta. Tertium, quia Sacramentum Pœnitentie institutum est ad remissionem peccatorum, quibus peccator propria voluntate auersus est à Deo; ergo ad percipiendam eam remissionem in hoc Sacramento, prærequiritur contritio, qua peccator propria voluntate conuertatur in Deum, sed non conuertitur in Deum, nisi media contritione perfecta; ergo hæc prærequiritur ad percipiendum effectum huius Sacramenti.

S. Thomas.
Scotus.
Paludan.
Canus.
Ledesma.
Suarez.
Vasquez.
Ægidius.

S. Thomas verò in 4. disput. 17. quæst. 3. art. 5. quæstionum. 1. Scotus dist. 14. quæst. 4. art. 3. Paludanus dist. 19. quæst. 1. art. 2. Canus Relect. de Pœnitentia p. 5. Ledesma 2. par. quarti, quæst. 20. art. 1. Suarez disp. 20. Vasquez quæst. 92. artic. 1. dubio 2. & Ægidius quæst. 62. art. 1. dub. 2. docent, & merito, ad percipiendum effectum Sacramenti Pœnitentie non prærequiri contritionem perfectam, sed sufficere imperfectam seu attritionem. Quod efficaciter deducitur ex Tridentino sess. 14. cap. 4. dum de contritione imperfecta seu attritione ait: *Quamuis sine Sacramento Pœnitentie per se ad iustificationem perducere nequeat peccatorem, tamen cum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentie impetrandam disponit.* Subintelligit autem, sufficienter & infallibiliter, quia extra Sacramentum etiam disponit (ut ex se patet, & in eodem cap. supponitur) sed non sufficienter vltimò, & infallibiliter, ut in eodem cap. significatur, dum dicitur: *Quamuis sine Sacramento Pœnitentie per se ad iustificationem perducere nequeat peccatorem.*

Trident.

Et ratione ab absurdo desumpta probatur; quia si contritio perfecta prærequiritur ad effectum huius Sacramenti, & ad absolutionem Sacerdotis, verè auferitur potestas clauium ad remittenda peccata quoad culpam, quia antequam hoc Sacramentum sit essentialiter perfectum, quod sic absolutione perficitur, præsupponetur peccatum remissum quoad culpam per eam contritionem perfectam.

Ad primam ergo rationem aduersariorum, ex prædictis Patribus desumptam, iam diximus Disp. v. Diffic. 11. eos non loqui de uiuificatione sanctitatis & gratiæ, sed de aliquali motu vitæ, quo peccator mouetur dispositiue ad iustificationem.

Ad secundam negamus, confessionem esse peccatorum ut sunt offensa Dei, quamuis sit peccatorum quæ verè sunt offensa Dei; & quamuis esset peccatorum ut sunt offensa Dei, ex eo non inferretur, contritionem præ requisitam esse eorum ut sunt offensa Dei, quia contritio non debet conformari confessioni in motiue, sed tantum in materia, in eo videlicet, quod sit eorum peccatorum quorum sit confessio.

Ad tertiam concedimus, Sacramentum Pœnitentie institutum esse ad remissionem peccatorum, quibus propria voluntate auersi sumus à Deo; negamus tamen, ad eam percipiendam in hoc Sacramento prærequiri conuersionem in Deum.

Id verò, quoad addunt Henriquez Quodlib. 1. Henr. q. 32. Caietanus q. 84. art. 1. & Ferrar. 4. contra Gentes c. 72. nempe, quod quamuis attritio sufficiat ut peccator accedat ad hoc Sacramentum, & absolutionem recipiat, tamen iustificationem non fieri nisi media contritione, excitata virtute absolutionis præuia attritione susceptæ; falsum est, ut aduertunt Vasquez & Suarez: quia attritio sufficienter & infallibiliter disponit ad iustificationem in hoc Sacramento, & tamen non semper excitat contritionem perfectam, quamuis subsequatur absolutio; ergo non disponit ad iustificationem faciendam media contritione perfecta, sed faciendam immediatè per Sacramentum ipsum. Et quidem si in Sacramento Pœnitentie homo attritus, & legitime confessus, non iustificatur nisi media contritione perfecta, excitata per absolutionem, præsupposita attritione ad ipsam absolutionem, non posset moribundo, quamuis iam attritus & confessus, conferri absolutio, si incidat in amentiam (quod est contra communem sensum, & vsu) quia in eo moribundo frustraretur Sacramentum suo effectui, quia in illo nequit excitari contritio, media qua efficienda esset peccatorum remissio.

DIFFICULTAS III.

Vtrum attritio ad effectum Sacramenti Pœnitentie sufficiens, debeat esse existimata contritio perfecta.

Sotus in 4. dist. 18. quæst. 3. art. 2. Victoria Relectione de Potestate Ecclesiæ, qu. 2. & Corduba lib. Quæstionum Theologicarum q. 2. partem affirmatiuam tuerentur. Quod probant duabus vltimis rationibus Difficultate præcedente adductis pro nostris aduersariis, quibus potius videbatur probati, necessarium esse veram contritionem, quam existimationem illius.

Paludanus verò in 4. dist. 19. q. 1. art. 2. Adrianus in 4. quæst. 5. de Confessione, Suarez disp. 20. Vasquez quæst. 92. art. 1. dubio 2. Ægidius qu. 62. Vasquez art. 1. dubio 2. & communiter Doctores partem negatiuam tradunt. Quod significat Tridentinum sess. 14. cap. 4. dum de attritione, nulla facta mentione dictæ existimationis, ait disponere (subintelligit, sufficienter, & infallibiliter) ad impetrandam gratiam

gratiam in Sacramento Pœnitentiæ. Quod Tridentinum absque dubio adderet, si ea existimatio esset necessaria, cum doctrinaliter procedat, & intendat fideles instruere.

Et ratione probatur, quia existimatio, qua attritio indicatur contritio, nec est dispositio ad effectum Sacramenti Pœnitentiæ, quia cum sit error quidam, esset indecens, quod à Christo institueretur dispositio ad gratiam sanctificationem: nec attritioni, quæ est dispositio ad illam, aliquid boni positiui affert, quod attritio perficiatur, cum sit error: nec excusat pœnitentem à peccato aliquo, quod committeret non accedens contritus, quasi ex præcepto teneretur accedere in statu gratiæ, quia verè non est præceptum aliquod accedendi ad hoc Sacramentum in statu gratiæ, quia non est præceptum positiuum, quia de eo non constat; nec est præceptum naturale, quia si esset aliquod, maximè naturale diuinum, ortum ex natura Sacramenti Pœnitentiæ, supposita institutione diuina illius, ut pœnitens dignè ad illud accederet; sed non est tale præceptum, quia Sacramentum Pœnitentiæ institutum est pro spiritualiter mortuis, ac proinde ad illud non accedit indignè, qui accedit spiritualiter mortuus, & in statu peccati mortalis, si aliàs accedat cum dispositione sufficienti ad effectum illius, sicut scienter infirmus prudenter accedit ad medicinam, si accedit cum dispositione sufficiente ad effectum medicinæ. Et sanè si existimatio illa tantum deseruiret, ut pœnitens excusaretur à peccato contra præceptum aliquod contritionis, illa non esset necessaria, quia etiam sufficeret ignorantia aut inconsideratio inuincibilis talis præcepti gratis admissi: quia qui scienter accederet attritus, ignorans, aut non considerans, inuincibiliter esse tale præceptum, excusaretur à peccato contra illud.

DIFFICULTAS IV.

Utrum ad effectum Sacramenti Pœnitentiæ sufficiat attritio, qua pœnitens dolet se non habere dolorem peccatorum.

Paludanus in 4. dist. 17. quæst. 11. art. 5. Nauarrus cap. 1. num. 18. & Sà v. *Contritio*, partem affirmatiuam tuentur, quia in ea attritione virtualiter continetur dolor peccatorum.

Vasquez verò q. 92. art. 1. dub. 3. & Filliucius Tractatione 7. cap. 6. quæstio 2. partem negatiuam tradunt. Quam supponunt communiter Doctores, & significant Eugenius IV. in suo Decreto fidei, & Tridentinum sess. 14. præsertim cap. 4. dum ad effectum huius Sacramenti requirunt dolorem de peccatis, quia dolor de defectu seu carentia doloris de peccatis, non est dolor de peccatis, non solum formaliter & expressè, ut patet, sed nec virtualiter & implicite, quia peccatum, quod est obiectum ipsius doloris de peccato, non continetur in ipsa carentia doloris de peccato, quæ est obiectum illius alterius doloris; nec virtualiter, quia dolor ipse de carentia doloris peccati non continet virtualiter dolorem de peccato, quia dolor ille non sufficit ad efficaciter excitandum dolorem de peccato.

DIFFICULTAS V.

Ex quo motiuo debeat esse attritio, ut sufficiat ad effectum Sacramenti Pœnitentiæ.

Conueniunt Doctores, attritionem & dolorem de peccatis ob malum æternum (id est ob malum ad alteram vitam pertinenens) ut ob turpitudinem seu malitiam peccati, vel ob penas alterius vitæ, esse sufficientem ad effectum Sacramenti Pœnitentiæ percipiendum, ut exprimitur in Tridentino sess. 14. cap. 4.

Est tamen difficultas, An ad id sufficiat attritio & dolor de peccatis ob malum temporale (id est ob malum ad præsentem vitam pertinenens) ut ob infamiam, vel ob nocumentum salutis, vel ob penam, siue pecuniariam siue corporalem, qua peccator damnatus est vel dammandus à iudice humano, vel ob similia.

Sorus in 4. d. 18. q. 3. art. 3. & Canus Relect. de Pœnit. p. 5. partem affirmatiuam tuetur, quia ex vna parte dolor iste potest esse honestus, & ex altera est ob malum infligendum à Deo: quia quodcumque malum, excepta culpa, infligitur à Deo. Id tamen limitat Sorus, ut generaliter sit verum in omni attritione, quando existimatur contritio; & Canus, quando existimatur sufficere ad effectum Sacramenti Pœnitentiæ.

Vasquez quæst. 92. art. 1. dub. 3. Suárez disp. 20. sess. 2. & Reginaldus lib. 3. sess. 2. partem negatiuam tradunt, quia malum temporale est motiuum doloris, tam de bono quam de malo opere, & non excludentis affectum peccati, qualis à Tridentino ubi suprâ requiritur, ut disponat ad percipiendum effectum huius Sacramenti, nempe gratiam remissionem peccatorum.

Egidius verò disp. 4. n. 39. & Ochaga. Tract. 1. quæst. 18. docent, & meritò, attritionem & dolorem peccatorum ob malum temporale, cum respectu ad Deum, à quo immisium aut immittendum est in penam, id est, dolorè de peccato, quia Deus ob illud immisit aut immitet dictum malum (ut verè fieri potest, quia quodcumque malum, quod non sit culpa, à Deo immittitur) sufficere ad effectum Sacramenti Pœnitentiæ; non verò ob malum temporale, ut aliunde eueniens aut euenturum absque respectu ad Deum. Ratio prioris partis est, quia dolor ob malum temporale modo dicto respiciens Deum (qua ratione quodammodo est æternum, & ad alteram vitam pertinenens) ex se non solum est honestus, sed etiam habet motiuum, quod tantum est ad dolendum de peccato, & non ad dolendum de bono opere, & excludit affectum peccandi, quia Deus etiam eo malo punit peccatum, & non opus bonum. Et confirmatur hæc ratio: quia dolor iste ut sic, oritur ex displicentia, aut ex metu penarum diuinarum, quem Tridentinum supponit sufficere ad effectum huius Sacramenti. Ratio verò posterioris partis est, quia dolor ob malum temporale, ut non respiciens Deum ut punitorem, sed ut aliunde proveniens, quamuis possit esse honestus, habet tamen motiuum, quod potest esse ad dolendum de bono opere; quia etiam opus bonum potest esse occasio talis mali, & ob id ex se non excludit affectum peccandi, quod Tridentinum requirit in dolore, ut sufficienter disponat ad gratiam huius Sacramenti.

DIFFICULTAS VI.

Utrum dolor ad effectum huius Sacramenti sufficiens, sit ordinis naturalis.

Suarez.
Henric.
Ægidius.

Suarez disp. 20. sect. 2. Henriquez 1. de Pœnitentia c. 26. & Ægidius disp. 4. dub. 5. docent, omnem dolorem, qui est sufficiens dispositio ad effectum Sacramenti Pœnitentiae, esse ordinis supernaturalis quoad substantiam, quia ad eum dolorem requiritur auxilium gratiae, quod non requiritur nisi ad actum supernaturalium quoad substantiam.

Sotus.
Canus.
Vasquez.

Sotus verò in 4. d. 18. q. 3. art. 3. Canus Relektione de Pœnitentia p. 5. & Vasquez 1. 2. disputatione 194. c. 4. docent, non omnem dolorem, qui est sufficiens dispositio ad effectum huius Sacramenti, esse supernaturalem quoad substantiam; & meritò: quia ad id sufficit dolor conceptus ob turpitudinem seu malitiam peccati, sitam in dissonantia ad naturam rationalem, ut non eleuatam ad finem supernaturalem, & etiam dolor conceptus ex metu mali temporalis à Deo infligendi naturaliter etiam quoad modum: isti autem dolores sunt naturales quoad substantiam, quamvis sint alij quoad substantiam supernaturales, non solum dolor qui est contritio perfecta, sed etiam alij qui solum sunt attritio, ut dolor qui est ob turpitudinem seu malitiam peccati sitam in dissonantia ad naturam rationalem, ut eleuatam & conciuem sanctorum, & dolor qui est ob amissionem gloriae.

Vasquez.

Addimus verò, spem veniae (quae etiam est dispositio necessaria ad effectum huius Sacramenti, nempe ad remissionem peccatorum) esse supernaturalem quoad substantiam, ut Vasquez aduertit, quia est spes seu desiderium adeptiois gratiae remissionis peccatorum à Deo, supernaturaliter potente conferre illam.

Trident.

Ad rationem verò aduersariorum Sotus & Canus respondent, negando, ad omnem dolorem sufficientem ad effectum huius Sacramenti requiri auxilium gratiae Dei; quia existimant, ad eum qui est ordinis naturalis, non requiri: immeritò tamen, & contra Tridentinum sess. 14. cap. 4. affirmans, dolorem sufficientem ad dictum effectum esse donum Dei. Respondemus ergo, concedendo, ad omnem dolorem sufficientem ad eum effectum requiri auxilium gratiae Dei; negamus tamen, non requiri ad dolorem ordinis naturalis (sicut generaliter requiritur ad omne opus bonum etiam ordinis naturalis) ad eum tamen sufficit auxilium ordinis naturalis quoad substantiam, de quo latè dicitur in Tractatu de Gratia.

DIFFICULTAS VII.

Utrum dolor debeat esse omnium mortalium, ut sufficiat ad effectum Sacramenti Pœnitentiae.

Conueniunt Doctores, ad effectum Sacramenti Pœnitentiae percipiendum necessarium esse dolorem omnium mortalium, quae non sunt remissa (quamvis oblita sint) siue ob motum generale omnia illa comprehendens, ut ob infernum, siue ob peculiare & proprias turpitu-

dines eorum. Et meritò: quia adultis nullum remittitur peccatum mortale propria voluntate commissum, absque proprio actu pœnitentiae, siue formali siue virtuali; unde ad remissionem cuiusvis mortalis in hoc Sacramento, in quo necessaria est expressa & formalis pœnitentia, non solum tamquam pars essentialis huius Sacramenti, sed etiam tamquam dispositio ad effectum illius, requiritur dolor cuiusvis illius: in hoc autem Sacramento (sicut etiam extra illud) non remittitur vnum mortale sine alio; ergo ad effectum remissionis peccatorum mortalium faciendae per hoc Sacramentum, requiritur dolor omnium eorum quae remissa non sunt, etiam obliuorum, non tamquam pars essentialis huius Sacramenti, quia ut sic, sufficit sit eorum quorum est facta confessio (imò ut est dolor aliorum, non est pars; quia dolor tantum fit sensibilis per confessionem, ac proinde aptus ut sit pars essentialis huius Sacramenti sensibilis) sed tamquam dispositio ad effectum huius Sacramenti percipiendum, nempe ad remissionem peccatorum non remissorum, & ad gratiam remissionem, ob rationem dictam, nempe quia adultis nullum remittitur peccatum mortale absque proprio actu pœnitentiae, siue formali siue virtuali; & in hoc Sacramento absque expressa & formali pœnitentia, etiam eorum quae per accidens (id est absque eorum confessione) remittuntur.

Addimus, ad effectum Sacramenti Pœnitentiae percipiendum necessarium esse dolorem omnium mortalium quae non sunt remissa. Primò, quia mortaliū, quae iam sunt remissa, siue per perfectam contritionem, siue per aliud praecedens Sacramentum, non est necessarius dolor ad effectum huius Sacramenti, nempe ad gratiam remissionem peccatorum, nisi tantum eorum quorum sit confessio, & ex necessitate, quādo horum sit confessio, ut sunt illa quorum non est antea facta confessio, vel quia fuerunt oblita, si remissa sunt per accidens per praecedens Sacramentum, vel quia remissa fuerunt per contritionem perfectam, quia horum sicut est necessaria confessio, etiam est necessarius dolor eorum, ut confessio sit vera accusatio qualis à Christo exigitur, non verò est necessarius eorum quae iam sunt remissa, & non fit confessio eorum quia sunt oblita, vel ob aliam iustā causam, quamvis numquam sint confessa, quia tunc dolor non est necessarius ut pars huius Sacramenti, quia ut sic non est necessarius, nisi tantum eorum quorum sit confessio, dolor enim ut pars, & confessio semper conformantur quoad obiectum (quamvis non semper dolor ut dispositio, & confessio) nec est necessarius ut dispositio ad illorum remissionem, quia iam sunt remissa; nec ad gratiam remissionem conferendam per Sacramentum, quia tunc ad eam gratiam sufficit ut dispositio, dolor eorum peccatorum quae non sunt remissa, siue tunc fiat confessio omnium eorum, siue tantum aliquorum, & non omnium, quia non est memoria omnium, vel ob aliam iustā causam.

Secundò id addimus, nempe ad effectum Sacramenti Pœnitentiae percipiendum, necessarium esse dolorem omnium mortalium, quia ad eum non est necessarius dolor omnium venialium, etiam si eorum fiat confessio; non solum quando alias fit confessio alicuius mortalis, ut patet (quamvis non fiat remissio venialium, quorum non fuerit dolor;) sed etiam quando tantum fit confessio venialium, quia

quia in hoc casu sufficit dolor aliquorum: imò vnus tantum, quia ex vna parte non sunt materia necessaria Sacramenti Pœnitentiæ, & ex altera vnus potest remitti sine alio. Et idem quoad dolorem est de mortalibus antea legitime confessis & dimissis, quando quis ea iterum confitetur. Quod autem non sit dolor omnium venialium, nec omnium mortalium quæ iam sunt remissa per confessionem, non obstat veritati verborum formæ absolutionis, quia hæc forma non est vniuersalis, sed indefinita, & indefinitè profertur, vt tantum cadat supra peccata confessa, quorum sit sufficiens dolor, vt dicemus Disputatione VII. Difficultate VI.

Trident.

Bonacina.

Laymann.

Suarez.

Filliucius.

Vasquez.

Reginald.

Addimus, dolorem sufficientem ad effectum pœnitentiæ debere esse ita firmum & perfectum, vt excludat voluntatem & affectum peccandi, vt definitur in Tridentino sess. 15. cap. 4. in fine; ac proinde virtualiter & implicitè includentem propositum efficax non peccandi in futurum; & hoc propositum in eo dolore inclusum, absque expresso proposito, ad eum effectum sufficere, vt affirmant Bonacina disp. 5. q. 5. punct. 3. c. 3. & Laymannus tract. 6. c. 4. & supponunt Suarez disput. 20. ad finem, & Filliucius Tract. 7. cap. 6. quæst. 10. & indicat Vasquez q. 92. art. 2. dub. vnic. n. 21. & probabile censet Reginaldus lib. 5. c. 1. num. 8. & satis indicat Tridentinum sess. 14. cap. 4. dum ad effectum huius Sacramenti contentum est attritione excludente voluntatem peccandi. vnde quando in principio capitis 4. definit contritionem, prout abstrahit à perfecta & ab imperfecta (quam cap. 3. dixerat esse partem pœnitentiæ) dicens esse dolorem ac detestationem de peccato commissio, cum proposito non peccandi de cetero, nomine *proposito* intelligit virtuale, vt Concilium ipsum se explicat in fine capitis, dum ad effectum Sacramenti Pœnitentiæ contentum est attritione excludente voluntatem peccandi. Addit autem, cum proposito non peccandi, quamuis virtualiter contineatur in dolore & detestatione, in qua consistit contritio, quia non in quocumque dolore & detestatione includitur, sed infirmo & inefficaci. Vnde, quidquid dicant Ægidius & Ochagauia, ad effectum huius Sacramenti non est necessarium, quod propositum, præsertim virtuale, se extendat posituè ad plura peccata, quam dolor ipse in quo virtualiter includitur, aut ex quo oritur, quando est expressum, dum non adsit voluntas peccandi mortaliter: sed sufficit propositum vitandi peccata similia eis quorum est dolor, seu non reincidenti in ea; quia propositum debet quoad obiectum correspondere dolori, in quo includitur, aut ex quo oritur. Id autem quod dicimus, nempe ad effectum huius Sacramenti non requiri propositum expressum vitandi peccata in futurum, intelligimus, etiam si ipsum peccare in futurum memoriæ occurrat: quamuis verum sit, quod tunc pœnitens non poterit contineri, aut vix poterit, ab expresso proposito non peccandi in futurum. Nilominus quia res hæc est magni momenti, & securius est, propositum non peccandi mortaliter esse expressum, & extendi ad omnia mortalia, absolute conandum est ad id, & persuadendum est pœnitentibus, præsertim in confessione quæ creditur futura esse vltima.

Ægidius.

Ochagau.

DIFFICULTAS VIII.

Utrum ex defectu doloris Sacramentum Pœnitentiæ possit esse informe.

Sacramentum illud dicitur informe, quod est essentialiter perfectum & validum, sed infructuosum, & absque effectu gratiæ.

Maiores ergo in 4. dist. 17. quæst. 5. Gabriel q. 1. art. 3. dub. 2. Adrianus quæst. 5. de Confessione, quæst. 20. dubio 5. Medina Cod. de Confessione, quæst. 20. de Confessione ficta non iteranda, Vasquez q. 92. art. 2. Ægidius disp. 4. dub. 5. Ochagauia Tract. 2. q. 30. & Laymannus Tract. 6. ca. 9. docent, Sacramentum Pœnitentiæ non posse esse informe ex defectu doloris; quia dolor, qui requiritur & sufficit ad essentiam & valorem huius Sacramenti vt pars illius, etiam requiritur & sufficit vt dispositio ad effectum illius; ergo eo ipso quod est essentialiter perfectum & validum, nequit ex defectu doloris esse infructuosum & absque effectu. Consequentia patet, Antecedens autem significari videtur in Tridentino sess. 14. c. 3. & 4. quia postquam c. 3. dixit, contritionem esse partem (subintelligit essentialiter) Sacramenti Pœnitentiæ, postea cap. 4. eandem contritionem definit, quod sit, *dolor ac detestatio de peccato commissio, cum proposito non peccandi de cetero*; & eam diuidit in contritionem perfectam, quam ait iustificare ante susceptionem huius Sacramenti; & in attritionem, conceptam ex consideratione turpitudinis peccati, vel ex metu gehennæ & pœnarum, & de hac ait disponere (subintelligit, sufficienter & infallibiliter) ad gratiam Dei in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam. Sentit ergo, dolorem requisitum & sufficientem ad essentiam & valorem Sacramenti Pœnitentiæ vt partem illius, etiam esse requisitum & sufficientem vt dispositionem ad effectum illius; cum dolorem, quem dixit esse partem huius Sacramenti, dicat etiam esse dispositionem ad gratiam & effectum illius.

S. Thomas verò in 4. d. 17. q. 3. ar. 4. quæstion. 1. Richardus art. 2. q. 8. Paludanus q. 8. Durandus q. 3. Sotus d. 18. q. 3. art. 2. Couarruias in cap. Alma mater Nauarrus cap. 9. num. 13. Petrus Sotus lect. 8. de Confessione, Suarez disput. 20. sect. 5. Filliucius Tract. 7. q. 11. & plures alij docent, Sacramentum Pœnitentiæ, posse esse informe ex defectu doloris, & merito: quia dolor, qui requiritur vt dispositio ad effectum Sacramenti Pœnitentiæ, non requiritur ad essentiam & valorem illius; ergo Sacramentum Pœnitentiæ potest esse essentialiter perfectum & validum, & absque effectu gratiæ, ex defectu doloris ad effectum requisiti, & non ad valorem. Consequentia patet; Antecedens autem, in quo est tota difficultas, variè probatur & declaratur ab Auctoribus huius nostræ opinionis: ex omnibus tamen eorum probationibus & declarationibus illa solum nobis placet, qua vtuntur Suarez & Filliucius, nempe, quia ad essentiam & valorem huius Sacramenti non semper requiritur dolor vt pars, ita extensus & vniuersalis ex parte obiecti, ac requiritur vt dispositio ad effectum illius; quia ad effectum Sacramenti Pœnitentiæ requiritur tamquam dispositio dolor omnium mortalium non remissorum, vt diximus Difficultate præcedenti, quia in Sacramento Pœnitentiæ

nitentiæ

nitentia nullum remittitur peccatū mortale propria voluntate commissum, absque proprio & expresso actu pœnitentia, tendente in illud salte virtualiter, ob motuum etiam comprehendens illud; dolor vero ad essentiam & valorem Sacramenti requisitus tamquam pars, sufficit quod sit eorum mortaliū quorū fit confessio, & non requiritur quod sit aliorum quorum non fit confessio, vel ob oblivionem, vel ob aliam iustam causam. Imò ut est horum quorum non fit confessio, nequit esse pars, quia dolor non est pars huius Sacramenti, nec ad eius essentiam pertinet, nisi quatenus sit sensibilis per confessionem: per hanc autem tantum fit sensibilis respectu eorum peccatorum quorum est ipsa confessio, ac proinde dolor qui est peccatorum quorum fit confessio, & etiam aliorum quorum non fit confessio, quamvis sit dispositio ut est omnium eorum, non tamen est pars, nisi ut est dolor eorum quorum fit confessio. In eo ergo pœnitente, qui commisit plura peccata mortalia, & nō confitetur omnia, vel quia est oblitus aliquorum, vel ob aliam iustam causam, & tantum habet dolorem eorum quæ confitetur, sic Sacramentum erit essentialiter perfectum & validum (si aliās non peccet mortaliter in non dolendo de omnibus, ut potest non peccare, si prudenter credat non habere alia peccata mortalia nisi ea quæ confitetur, vel si credit aut scit se habere alia, non tamen credit se teneri dolere de alijs, ne frustret Sacramentum suo effectu, aut ad id non aduertit inaduerentia non mortali) & erit instructuosum & absque effectu, quia pœnitenti deficit dolor requisitus ut dispositio ad effectum Sacramenti, quia non habet dolorem omnium mortaliū, absque quo non infunditur à Deo gratia remissiva omnium, ne remittatur aliquod absque aliquo dolore illius.

Ad rationem ergo aduersariorum constat, Antecedens illius esse falsum. Ad probationem autem illius ex Tridentino respondemus, Tridentinum aut tantum significare, eundem dolorem, quoad perfectionem & motuum, qui sufficit ad essentiam Sacramenti Pœnitentia ut partem, etiam sufficere ad effectum illius ut dispositionem ad illum, quod est verum; non vero significare, eundem quoad extensionem & vniuersalitatē ex parte obiecti ipsius doloris, qui sufficit ad essentiam, etiam sufficere ad effectum: aut si etiam hoc significat, tantum loqui de dolore ut parte essentiali Sacramenti, & de dolore ut dispositione ad effectum per se illius, quia idem dolor etiam quoad extensionem, qui sufficit ut pars ad essentiam huius Sacramenti, etiam sufficit ut dispositio ad effectum per se, nempe ad remissionem peccatorum quorum fit confessio & absolutio, quia ad horum remissionem idem dolor, qui est pars, etiam est sufficiens dispositio; non vero ad remissionem aliorum quorum non fit confessio & absolutio, quia etiam ad horum remissionem est necessarius dolor ut dispositio, quamvis non ut pars, & quia absque his non possunt remitti alia quorum fit confessio & absolutio, ideo ad horum remissionem etiam est necessarius dolor ut dispositio, non per se, sed per accedens, ut scilicet eorum remissio non impediatur.

Addimus, Sacramentum Pœnitentia non tantum posse esse informe ex defectu doloris, sed etiam ex defectu fidei, & ex defectu actus spei venia peccatorum, quia Sacramentum Pœnitentia

potest recipi validè absque nouo actu fidei diuinæ Dei iustificatoris, & absque nouo actu spei venia, & absque eis perseverantibus actu post aliud Sacramentum Pœnitentia prius susceptum: & tamen sic receptum non confert gratiam, quia quoties nouiter recipitur, requiritur tamquam noua dispositio actus spei venia, ac proinde etiam actus fidei diuinæ Dei iustificatoris, & veniam concedentis, necessarius ad eum actum spei venia, quamvis non sit necessarius, quod hi actus sint actu quando Sacramentum recipitur, sed sufficiat quod præcesserint, & non sint reuocari. Quod autem Sacramentum Pœnitentia possit validè recipi absque eis actibus nouiter elicitis, & absque eis actu perseverantibus post aliud Sacramentum Pœnitentia prius susceptum, constat; quia ex una parte dicti actus non sunt partes essentielles Sacramenti Pœnitentia, nec sunt intentio recipiendi illud ut Sacramentum; & ex altera potest recipi absque illis, non peccando mortaliter in eorum omissione, si recipitur absque illis ex ignorantia, aut eam ignorantia inuincibili, vel ex inconsideratione, aut cum inconsideratione naturali necessitatis eorum ad effectum Sacramenti. Sed an Sacramentum Pœnitentia possit esse informe ex defectu integritatis confessionis, dicemus Difficultat. IX.

DIFFICULTAS IX.

Utrum Sacramentum Pœnitentia informe operetur postea suum effectum, recedente fictione.

SANCTUS THOMAS in 4. d. 17. quæst. 3. art. 4. ^{S. Thom.} quæstione. 1. Durandus quæst. 13. ^{Durandus} Canus Re- ^{Canus} lect. de Pœnit. p. 5. & Suarez disp. 20. sect. 5. ^{Suarez} partem affirmatiuam tuerentur, quia Sacramentum Baptismi id habet, quia est medium necessarium ad iustificationem ab originali, & ab actualibus mortalibus ante Baptismum commissis; ergo id etiam est concedendum Sacramento Pœnitentia, quia est medium necessarium ad iustificationem à mortalibus post Baptismum commissis; aliās peccata mortalia in Sacramento pœnitentia informi confessi non necessariò remitterentur per Sacramentum Pœnitentia, nec in re susceptum, ut patet. Quia non per ipsum informe, ut patet; nec per aliud sequens, quia iam non est obligatio illa iterum confitendi; nec per Sacramentum Pœnitentia in voto, quia contritio perfecta, per quam postea per se remitterentur, aut attritio, per quam simul cum Sacramento sequenti etiam per accedens remitterentur, non includunt votum iterum confitendi illa, quia non est obligatio iterum illa confitendi, ut pote iam subiecta confessioni validæ & legitimæ.

Sotus verò in 4. d. 18. q. 3. art. 3. ^{Sotus} Medina Cod. ^{Medina} de Confessione q. 20. de Confessione ficta iterum ^{Vasquez} da, & Vasquez q. 92. art. 3. dub. 4. partem negati- ^{S. Thom.} uam tradunt (quam etiam supponit S. Thomas 3. parte, quæst. 69. art. 10. dum id tantum tribuit Baptismo, quo retractasse videtur quod in 4. dixerat) & merito: quia si Sacramentum Pœnitentia informe haberet virtutem conferendi gratiam recedente fictione, eam tantum haberet ex institutione Christi. Nullo autē firmo fundamento constat, Christum eam virtutem tribuisse Sacramento Pœnitentia informi, quia id non constat Scriptura,

Auguſt.

Scriptura, nec traditione, vt pater, nec testimonio Patrum, quia ex Patribus ſolus Auguſtinus lib. 10. de Baptiſmo paruulorum contra Donatiſtas c. 12. & lib. 3. cap. 13. id tantum tribuit Baptiſmo, & ſatis obiter, & non docendo, ſed ſolum arguendo contra Donatiſtas; & non ob aliam rationem; ſi aliqua eſt, niſi quia ex vna parte Baptiſmus eſt medium neceſſarium ad iuſtificationem ab originali, & ab alijs mortalibus ante Baptiſmum commiſſis, & ex altera parte iterari non poteſt: Sacramentum verò Pœnitentiæ, quamuis ſit medium neceſſarium ad iuſtificationem à mortalibus poſt Baptiſmum commiſſis, tamen poteſt iterari; eſt ergo inter vtroque Sacramentum diſcrimen ſufficiens, vt quamuis id tribuatur Baptiſmo, non debeat tribui Sacramento Pœnitentiæ.

Nihilominus etiamſi Sacramentum Pœnitentiæ informe, recedente fictione, non operetur ſuum effectum, dicitur medium neceſſarium ad iuſtificationem à mortalibus in Sacramento informi confeſſis, non quia per ipſum informe in re ſuſceptum, aut in voto, remittantur, quia tunc tantum remittuntur per ſe per contritionem perfectam, aut per acciſſes per attritionem ſimul cum Sacramento Pœnitentiæ ſequentem, non continentes votum confeſſionis illorum, quia non eſt obligatio illa iterum confeſſendi, cum iam ſint legitime confeſſi, ſed quia non poſſent remitti, niſi re ipſa fuiſſent legitime confeſſi, & ſubiecta clauibus Eccleſiæ, aut niſi medio voto illa confeſſendi & ſubijciendi.

DIFFICULTAS X.

Utrum dolor ad Sacramentum Pœnitentiæ neceſſarius debeat præſupponi ad confeſſionem.

Egidius.
Ochagavia.

AEgidius diſp. 4. dub. 6. & Ochagavia Tractat. 1. quæſt. 18. docent, dolorem ad Sacramentum Pœnitentiæ requiſitum debere antecedere confeſſionem, non ſolum prioritate naturæ, ſed etiam temporis, aliàs Sacramentum futurum eſſe nullum. Et in primis quòd debeat antecedere prioritate naturæ, probatur, quia explicatio peccatorum, vt ſit pars eſſentialis huius Sacramenti, debet eſſe confeſſio & accuſatio, cum hoc Sacramentum inſtitutum ſit inſtar iudicij, & dolor eſſe debet ſenſibilis, cum ſit pars Sacramenti ſenſibilis: ſed ſi explicatio peccatorum non procedat ex dolore tamquam ex cauſa, non habebit rationem confeſſionis & accuſationis, ſed puræ narrationis, & dolor ipſe non erit ſenſibilis, quia tantum ſit ſenſibilis per confeſſionem, & per hanc nequit fieri talis, niſi tamquam per effectum ipſius doloris,

quia confeſſio non poteſt prodere & ſignificare ſeu indicare dolorem niſi tamquam effectus ipſius doloris (eo modo quo ſumus prodiſ & ſignificat ignem) quia non poteſt tamquam purum ſignum ſignificare dolorem, quia tamquam purum ſignum tantum ſignificat peccata, & non niſi ex inſtitutione hominum. Deinde quòd dolor etiam tempore debeat antecedere confeſſionem, deducitur ex eo, quòd dolor debeat eſſe cauſa confeſſionis, & eam antecedere prioritate naturæ & cauſalitatis, quia dolor ſit in inſtanti, & confeſſio in tempore; ac proinde dolor ad minus debet eſſe in inſtanti immediato ante tempus in quo ſit confeſſio.

Canus verò de Pœnitentia p. 5. Suarez diſp. 20. n. 31. Valquez quæſt. 84. art. 1. dub. 3. n. 21. Filliucius tract. 7. c. 6. q. 9. docent, & optimè, non eſſe neceſſarium, quòd dolor ad Sacramentum Pœnitentiæ requiſitus, præſupponatur ad confeſſionem, ſed ſufficere quòd antecedit abſolutionem, etiam ſi tempore aliquo poſt confeſſionem eliciatur. Quod fideles communiter ſentiunt, dum contenti ſunt ſe habere dolorem ante abſolutionem, & non raro poſt confeſſionem ſe ipſos ad dolorem excitant, vt eum tunc eliciant, vt ſi forte eum ante confeſſionem, aut in ipſa non habuerunt, non abſoluantur abſque dolore. Et ſæpè pœnitentes, de quibus timetur abſque dolore conſiteri, excitantur à Confeſſarijs poſt confeſſionem ad dolorem.

Quod etiam ratione conſtat, quia abſque firmo fundamento, & abſque neceſſitate exigitur antecedentia doloris ad confeſſionem, imò & actualis coeſiſtentia cum confeſſione: quia quod ab aduerſarijs adducitur, efficaſ non eſt; quia vt explicatio peccatorum ſit vera cōfeſſio & accuſatio, & vt dolor fiat ſenſibilis, non eſt neceſſarium quòd explicatio peccatorum, quoad ſubſtantiam proueniat à dolore, ſed ſufficit quòd ab eo proueniat, quoad rationem confeſſionis & accuſationis, quod habere poteſt à dolore quamuis ſequentem, & poſtea elicto, quia explicatio peccatorum per dolorem poſtea ſequentem informata, & ipſi moraliter coniuncta, acquirit ſeu induit rationem confeſſionis & accuſationis, quia ratione doloris ſequentis explicatio peccatorum iam facta habet quòd humiliter ſubijciatur abſolutioni, ex quo acquirit & induit denominationem confeſſionis & accuſationis, & ſit apta & proportionata abſolutioni, & conſequenter dolor ipſe per confeſſionem tamquam per ſuum effectum in ratione confeſſionis & accuſationis ſit ſenſibilis, & ſignificatur & proditur ſicut ignis per ſumum.

Quanta autem coniunctio & ſimilitas ſit neceſſaria inter dolorem & confeſſionem, & inter has duas partes ex vna parte, & inter abſolutionem ex altera, diſputamus in Tractatu de Sacramentis in genere, Diſputat. 1. Difficul. 11.

Canus.
Suarez.
Valquez.
Filliucius.